

Nr 13

Bevillningsutskottets betänkande med anledning av motioner om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till utvecklingshjälp m. m.

(2:a avd.)

Yrkanden

1) de likalydande motionerna I: 155 av herr *Svenungsson* och II: 170 av herr *Fridolfsson* i Stockholm m. fl. vari hemstälts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning om rätt till avdrag vid inkomstbeskattningen för gåvor som den skattskyldige skänkt till religiösa, humanitära, kulturella, vetenskapliga eller eljest uppenbart allmännyttiga ändamål och

2) de likalydande motionerna I: 227 av herr *Wikström* m. fl. och II: 267 av herr *Nelander* m. fl. vari hemstälts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning rörande införande av rätt för fysiska personer till avdrag vid den statliga taxeringen för gåvor — med visst maximibelopp — till u-hjälp och andra humanitära ändamål samt kulturella, religiösa, vetenskapliga eller eljest uppenbart allmännyttiga ändamål.

Gällande rätt m. m.

Vid beräkning av inkomst från särskild förvärvskälla skall enligt 20 § kommunalskattelagen från intäkterna avräknas alla omkostnader under beskattningsåret för intäkternas förvärvande och bibehållande. Avdrag får därvid inte göras för den skattskyldiges levnadskostnader och därtill hänförliga utgifter.

Frågan om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till allmännyttiga, humanitära m. fl. ändamål har tidigare upprepade gånger varit föremål för riksdagens behandling. Genom beslut vid 1938, 1939, 1941 och 1942 års riksdagar föreskrevs sålunda, att skattskyldig skulle äga rätt att vid taxering visst år enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för gåvor till luftvärnet och sjövärnsskåren. Denna avdragsrätt tillämpades senast vid 1943 års taxering.

Genom beslut av 1943 års riksdag bemyndigades vidare Kungl. Maj:t medge, att skattskyldig vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1944 och 1945 fick åtnjuta avdrag för penninggåvor till inter-

Bihang till riksdagens protokoll 1970. 7 saml. Nr 13

nationellt hjälparbete för lindrande av nöd bland civilbefolkningen i krigshärjade länder. Avdrag medgavs endast om gåvobeloppet uppgick till minst 1 000 kronor.

De sålunda gjorda medgivandena har föranletts av särskilda förhållanden och varit till tiden begränsade. Vid varje tillfälle, då fråga om sådan avdragsrätt varit under bedömande, har av bevillningsutskottet uttalats, att bestämmelser av detta slag innebar en uppenbar avvikelse från de principer som låg till grund för gällande lagstiftning. Därvid har utskottet framhållit, att främjandet av behjärtansvärda eller eljest allmännyttiga ändamål inte borde ske i form av lättnader vid beskattningen utan genom direkta bidrag från statens sida.

I ett den 20 december 1956 avgivet betänkande med förslag till bestämmelser om avdragsrätt och skatteplikt för periodiskt understöd samt om avdragsrätt för studieunderstöd, m. m. har skattelagssakkunniga behandlat frågan om avdrag för periodiskt understöd och gåvor till allmännyttiga ändamål. De sakkunniga har därvid framhållit, att enbart den omständigheten att ändamålen är behjärtansvärda och att institutionerna behöver stöd ej utgör skäl för avdragsrätt vid beskattningen. Det kan vid förutsättningslöst övervägande befinnas lämpligare att understöd ges i annan form, om understöd från det allmännas sida över huvud taget anses böra ifrågakomma.

Efter att ha anfört en rad invändningar mot en utvidgad avdragsrätt har de sakkunniga inte ansett sig kunna förorda en självständig avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål. De sakkunniga har emellertid även framkastat tanken att — om det skulle befinnas angeläget att vid beskattningen hänsyn i någon form tas till skattskyldigs utgifter av den beskaffenhet, varom här är fråga — en annan utväg än att tillskapa en särskild avdragsform skulle tillgripas. Enklast kunde detta ske genom att bestämmelserna om det nuvarande avdraget för försäkringspremier o. d. ändrades så, att avdragsrätten omfattade även avgifter eller bidrag till vissa andra ändamål än försäkringar. Avdragsrätten skulle därvid såsom nu vara begränsad till vissa maximibelopp. Åtskilliga avgifter och bidrag till allmännyttiga ändamål eller till sammanslutningar hade från social synpunkt ett värde, som kunde jämföras med försäkringsverksamhetens, och det kunde därför icke anses föreligga avgörande principiella skäl mot att skattskyldig medgavs en friare valrätt i fråga om utnyttjandet av ifrågavarande av sociala skäl betingade avdrag.

Motioner rörande avdrag vid beskattningen för bidrag till humanitära, litterära, religiösa, vetenskapliga eller eljest uppenbart allmännyttiga ändamål har senast förra året varit föremål för riksdagens prövning men avvisats. I sitt av riksdagen godkända betänkande 1969: 24 framhöll utskottet att det var mycket svårt att göra en för det praktiska taxeringsarbetet lämp-

lig avgränsning av de ändamål som skulle kunna motivera en avdragsrätt vid taxeringen. Det fanns en mängd ändamål som inte kunde fränkännas egenskapen av allmännytta men i fråga om vilka det ändå kunde ifrågasättas om de borde åtnjuta statligt stöd genom skattenedsättning. Enligt utskottets mening borde de allmännyttiga strävandena tillgodoses genom direkta bidrag av allmänna medel. Sådana bidrag lämnades efter ingående och detaljerad prövning i varje särskilt fall. En motsvarande prövning skulle däremot vara utesluten om de allmännyttiga ändamålen främjades genom en avdragsrätt vid taxeringen. Utskottet vidhöll därför sin tidigare av riksdagen godkända ståndpunkt att främjandet av allmännyttiga och liknande ändamål borde ske inte genom lättnader vid beskattningen utan genom direkta statliga bidrag.

Motivering

I: 155 och II: 170

Man torde i princip vara enig om att det arbete som utförs av exempelvis religiösa, kulturella och humanitära organisationer utgör ett värdefullt komplement till samhällets egna institutioner. I kampen mot bl. a. brottslighet, alkoholmissbruk och narkotikamissbruk är frivilliga insatser ett nödvändigt stöd till de statliga insatserna. Värdet av detta enskilda stöd kan svårligen uppskattas. Från statlig synpunkt måste det framstå som en väsentlig förmån att enskilda organisationer på det sociala och religiösa fältet åtar sig angelägna samhällsfunktioner. Starka skäl talar för att samhället bör underlätta dessa organisationers frivilliga arbete.

För de stora delar av vårt folk som är intresserade av de ideella strävandena är denna riksdagens intill nu visade motvilja att bifalla framlagda motioner om en utredning av denna fråga helt oförklarlig. Mot bakgrunden härav synes det helt omotiverat att längre förvägra denna betydande del av landets befolkning en utredning, som man med otålighet motsett under många år.

I: 227 och II: 267

De som är motståndare till rätt till avdrag för gåvor brukar i allmänhet hänvisa till att en sådan avdragsrätt skulle innebära avvikelser från de principer som ligger till grund för gällande skattelagstiftning, att åtskilliga av de allmännyttiga ändamål, för vilka avdragsrätt för gåvor skulle komma i fråga, redan främjas av det allmänna genom direkt verksamhet eller understöd och att främjande av allmännyttiga ändamål bör ske genom statliga bidrag och inte genom lättnader vid beskattningen.

Förespråkarna för avdragsrätten har bl. a. anfört, att i åtskilliga andra länder avdrag vid beskattningen medges för bidrag till ideell verksamhet.

En sådan avdragsrätt är inte heller någon nyhet i den svenska skattelagstiftningen.

Förekomsten av statsbidrag behöver inte utesluta avdragsrätt för allmännyttiga ändamål. I synnerhet i ett läge, där den statsfinansiella situationen kan förväntas försvåra bidrag av den storleksordning som måste anses skälig, borde även de som av svårförståeliga principiella skäl är kritiskt inställda till avdragslinjen kunna acceptera att frågan utreds. Starka skäl föreligger att via skatteregler stimulera enskilda att lämna bidrag till ändamål som från allmänna synpunkter är värdefulla.

Regler av här avsedd innebörd finns i många andra länders skattelagstiftning; det gäller t. ex. Danmark, Finland, USA, Tyskland, Frankrike, Belgien, Holland, Italien och Grekland. I dessa fall har bestämmelserna enligt vad som är känt inte lett till svårigheter i tillämpningen.

Det råder numera knappast några delade meningar i vårt land om det angelägna i det arbete som utförs av de humanitära, kulturella, religiösa och vetenskapliga organisationer som skulle kunna komma i fråga för avdragsrätt. Dessa institutioners ekonomiska läge är i de flesta fall dåligt och har försämrats under senare år inte minst på grund av att det höga skattetrycket försvårat möjligheterna för enskilda bidragsgivare att främja organisationerna ekonomiskt.

Det växande behovet av hjälp till u-länderna har i större utsträckning än tidigare uppmärksammats under senare år, och olika former av biståndsverksamhet har blivit ett alltmer betydelsefullt inslag i många organisationers arbete. Eftersom staten av olika skäl inte själv ökar biståndsverksamheten i önskvärd utsträckning bör man i stället underlätta den hjälpverksamhet till förmån för u-länderna som sedan länge och med stor framgång bedrivits av enskilda organisationer.

En avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till u-hjälp och andra allmännyttiga ändamål är synnerligen välmotiverad och bör tillkomma fysiska personer i första hand vid den statliga beskattningen. Dessutom bör en maximigräns sättas för det avdragsgilla beloppet.

Utskottet

I de motioner, som utskottet har att behandla i förevarande sammanhang, har framställts yrkanden om utredning av frågan om avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål. Enligt motionerna I: 155 och II: 170 bör rätt till avdrag för gåvor medges vid både den statliga och den kommunala inkomstbeskattningen, medan avdragsrätten enligt motionerna I: 227 och II: 267 endast bör tillkomma fysiska personer och begränsas till visst belopp vid den statliga inkomsttaxeringen.

Som framgår av den inledningsvis lämnade redogörelsen har utskottet tidigare ansett sig böra avstyrka bifall till motionsyrkanden om införande

av en avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål. Utskottet har därvid framhållit att införandet av en sådan avdragsrätt skulle innebära en avvikelse från grundläggande principer i skattelagstiftningen och att det skulle vara förenat med betydande svårigheter att åstadkomma en för det praktiska taxeringsarbetet lämplig avgränsning av de ändamål som motiverar en avdragsrätt vid taxeringen. Utskottet vidhåller sin tidigare uttalade uppfattning att främjandet av allmännyttiga och liknande ändamål bör ske genom direkta bidrag av allmänna medel och avstyrker följaktligen bifall till motionerna.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen avslår

1) motionerna I: 155 och II: 170,

2) motionerna I: 227 och II: 267.

Stockholm den 24 februari 1970

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande

från första kammaren: herrar John Ericsson (s), Tistad (fp), Wärnberg (s), Sundin (cp), Tage Johansson (s), Gösta Jacobsson (m), Paul Jansson (s), Arne Pettersson (s), Karl Pettersson (m) och Österdahl (fp); samt

från andra kammaren: herrar Brandt (s), Engkvist (s), fru Holmqvist (s), herrar Kristenson (s), Carlstein (s), Nyström (s), Larsson i Umeå (fp), Enarsson (m), Sundkvist (cp) och Josefson i Arrie (cp).

Reservation

av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Gösta Jacobsson* (m), *Karl Pettersson* (m), *Österdahl* (fp), *Larsson i Umeå* (fp), *Enarsson* (m), *Sundkvist* (cp) och *Josefson i Arrie* (cp), vilka — under åberopande av innehållet i motionerna I: 155 och II: 170 samt I: 227 och II: 267 — ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionerna I: 155 och II: 170 samt I: 227 och II: 267 i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning om införande av rätt för fysiska personer till avdrag vid inkomsttaxeringen för gåvor till u-hjälp och till kulturella, humanitära, religiösa, vetenskapliga eller eljest uppenbart allmännyttiga ändamål.